

C A. Weng, & A. Pfeiffer, "Lernen durch Lehren" in der Mathematik – Videotutorials und Apps im Praxistest.", 2016.

D D. Stoecker, "eLearning-Konzept und Drehbuch: Handbuch für Medienautoren und Projektleiter." Springer-Verlag, 2013.

E T. Brahm, T. Jenert, & D. Euler, "Pädagogische Hochschulentwicklung: Von der Programmatik zur Implementierung." Springer-Verlag, 2015.

F Reinmann, G. (2005). Innovation ohne Forschung? Ein Plädoyer für den Design-Based Research-Ansatz in der Lehr-Lernforschung. Unterrichtswissenschaft, 33(1), S. 52-69.

G D. Jahn, "Durch das praktische Gestalten von didaktischen Designs nützliche Erkenntnisse gewinnen: Eine Einführung in die Gestaltungsforschung. Wirtschaft & Erziehung", pp. 3-15, 2014.

УДК 371.311.1.373.5

Рушак О. Д.

викладач зарубіжної літератури

ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти»

el.ruschak@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ

«Якщо Ви не любите читати, значить Ви не знайшли потрібну книгу»

Джоан Роулінг

Для багатьох людей книга має велику художню і духовну цінність, нехай навіть вона буде з потертою обкладинкою, але ж головне завжди в середині, головне її зміст. Кожна нова книга – це завжди подія та нове знайомство. Тільки книга дає можливість вигадувати та проникати у світ героїв художнього твору, вчить емпатії, дає підставу для польоту фантазії.

Дитина пізнає світ через мистецтво. І своєрідність цього пізнання у тому, що слово не лише відображає життя, яке можна реально побачити, сприйняти, а й переживання, почуття і прагнення. Через слово людина може осягнути багатогранність іншої особистості, її почуття й переживання. Тому у викладанні літератури особлива увага має бути приділена сприйманню художнього твору [1; 3].

У наш час, коли добре розвинені комп'ютерні технології, гостро відчувається проблематика читання юнаками художньої літератури. На сучасному етапі досить поширеними є електронні книги, бібліотеки мають доступ до Інтернет мережі, але, якщо порівнювати з попередніми поколіннями, сьогодні молоді люди читають недостатньо. Досліджено, що найбільше читають діти у роки навчання, а саме літературу, яка запланована програмою. Чимало зусиль докладається викладачами літератури для того, щоб зацікавити учнів у читанні художніх творів.

Література є найважливішим засобом залучення особистості до джерел національної та духовної спадщини народів світу [3; 34]. Н. Й. Волошина розробила цілісну систему виховання учнів на уроках літератури, в основі якої

формування національних та загальнолюдських духовних цінностей – доброти, милосердя, справедливості, щирості, совісті, честі шляхом осягнення краси у світі людей та природи, гармонії людських стосунків. Якість літературної освіти вчена визначала низкою факторів, серед яких: – особливий вплив мистецтва слова на формування духовного світу і національної самосвідомості школяра[1; 325].

Сучасна молодь різниться у своїх літературних смаках, вона віддає перевагу читанню книг сучасних авторів. Юнацька література близька молоді за віковими інтересами та проблемами сьогодення, саме вона зацікавлює, викликає бажання учнів читати та вивчати твір. Читаючи художню літературу, юнацтво ніби розкриває горизонти всього, що існує довкола. Саме світ літератури створює нові потреби, вдосконалює нові смаки. За допомогою літератури формується здатність особистості повноцінно сприймати, глибоко відчувати й розуміти прекрасне в мистецтві, у природі та у людських стосунках.

Учні 10 – 11 класів вже здатні навчитися всебічно оцінити літературний твір і дати його цілісний аналіз. Звісно, це вміння приходить не одразу, а в результаті систематичної спільної роботи вчителя й учнів. У старших класах учні мають навчитися аналізувати художній твір в єдності змісту й форми, визначати основну проблематику, сюжет, композицію, систему образів і виражально-зображувальні засоби мови, характеризувати літературних героїв і засоби створення образів, розрізняти жанрові особливості прочитаних творів, порівнювати художні тексти, виявляти авторську оцінку героїв і подій, розглядати твори в контексті епохи, напряду, течії, використовувати при аналізі твору критичну літературу тощо[3; 36].

Здавна літературні генії впливали через книгу на людські почуття, вміло прославляли красу і добро, засуджуючи потворне. В усі часи письменники переймалися проблемами суспільства, тому художні твори завжди мали загальнолюдське значення. Учні, вивчаючи різні твори на уроках зарубіжної літератури, розвивають розумові здібності, збагачують мовленнєвий запас, підвищують культуру мовлення. Аналізуючи літературний сюжет твору, вони коректують свої поведінкові вчинки, адже література робить світ добрішим, надихає людей на добро та на гарні вчинки.

У наш час молодь часто стикається із дорослими проблемами, не знаючи, як їх вирішувати в нових умовах життя. У світі літератури є автори, здатні говорити з читачем на рівних. На сторінках улюблених творів, герої не тільки проходять важкі випробування долі, вони зберігають себе й пізнають нові почуття, знаходять сенс життя.

Одним із найпопулярніших сучасних письменників серед молоді є американський письменник Джон Грін. Учні з захопленням вивчають його творчість, адже Грін відомий блогер та популярний своєю активною діяльністю в YouTube. Особливий стиль його творів для молоді забезпечив розвиток золотої доби сучасної реалістичної підліткової белетристики.

Джон Грін адресує свої книги молодим читачам, які цінують любов і дружбу, здатні зрозуміти справжню сутність людини, його кращі й гірші

сторони. Автор реалістично описує людину, що здатна до вибору власної долі та її відповідальність за свій вибір, допомагає читачеві збагнути справжні причини трагічної невлаштованості людського життя.

Одним із популярних серед молоді романів Джона Гріна є «Провина зірок». Назва роману – це посилання до рядків із трагедії В. Шекспіра «Юлій Цезар»: *«Чи не зірки, милий Брут, а самі ми винні в тому, що зробилися рабами»*[4; 219]. Автор не просто торкнувся проблеми життя і смерті, які супроводжують людину упродовж її буття, він зробив її надзвичайно гострою, коли герої живуть, знаючи про невідворотну смерть, вони згадують 55-й сонет Шекспіра, в якому смерті протиставлена ідея безсмертя: *«Ти смерті й забуття минеш дорогу / І, подолавши путь в людські серця, / Вперед ітимеш із віками в ногу, / Аж поки дійде світ свого кінця...»*; і особливо: *«І в день суда ти житимеш у слові, / В піснях моїх, що сповнені любові»*[4].

Роман «Провина зірок» Джон Грін присвятив дівчині із міста Квінсі (штат Массачусетс, США) Естер Ерл. Вона була однією з перших «нердфайтерів» і придумала слоган цієї субкультури «Не забувай бути крутим». Естер була хвора на рак щитовидної залози і була залежна від кисневого балона, як і головна героїня роману. Джон Грін часто спілкувався з Естер онлайн, бував у неї у гостях. У 2010 році, у віці 16 років Естер Ерл не стало. У 2012 році роман Джона Гріна «Провина зірок» визнали найкращим бестселером за версією «Нью-Йорк Таймс».

У романі автор доносить до читача, що життя тяжкохворих людей, як і здорових, багате на різні події, такі люди також здатні мріяти, любити, мандрувати. Нажаль, у суспільстві є проблема соціальної ізоляції хронічно хворих людей, їм доводиться боротися і з фізичними наслідками своєї хвороби, і з навішуванням соціальних ярликів.

Головні персонажі роману Джона Гріна – звичайні підлітки в незвичайних, драматичних, навіть трагічних обставинах, що зробили серйозний вплив як на ставлення до них юнаків і дівчат із боку інших людей, так і на глибину їх погляду на світ. Наприклад, Хейзел розуміє приреченість своїх відносин з людьми довкола і те, на що вона їх прирікає: *«Я – граната, і в якийсь момент я вибухну, і я б хотіла мінімізувати число жертв, ясно? І я не можу бути звичайним підлітком, тому що я – граната»* [2; 89].

На уроках зарубіжної літератури учні намагаються формулювати своє розуміння символіки назви твору. Вони разом з героями розмірковують над проблемою, як жити далі тим, хто знає свій страшний діагноз. Вони вчаться бути максимально щасливими навіть у важкі моменти життя та цінувати кожен мить, проведену із близькими людьми.

Джон Грін немов зашифрував у своєму романі послання усьому світу «здорових і дорослих». Його герої не просто переживають і люблять, вони абсолютно по-дорослому розмірковують, критично осмислюють навколишній світ, який їм здається чужим, намагаються зрозуміти, що відбувається навколо. Вони вміють жити набагато повніше та яскравіше за здорових людей.

Роман «Провина зірок» змушує молодь задуматись про перше кохання, про стосунки із батьками, про філософію життя, зробити власний висновок. Адже «Провина зірок» не залишить байдужим жодного читача.

Не має значення читає молодь електронні видання чи друковані – головне, щоб вони не забували про художню літературу і знаходили в них поради, відповіді на складні питання, адже для того, щоб стати освіченою нацією, потрібно вміти вдумливо читати.

Література

1. Волошина Н. Проблема літературної освіти й поради Валерія Шевчука / Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. 2010. №20. с. 324 – 334.

2. Грін Джон Провина зірок / Джон Грін; Пер. з англ.. Віри Назаренко. К.: Видавнича група КМ-БУКС, 2017. 288 с.

3. Куницька Р. М. Розвиток навичок аналізу художнього твору на уроках зарубіжної літератури / Таврійський вісник освіти. 2016. №1 (53).

4. Шекспір У. Юлій Цезар. Харків: Фоліо, 2011. С. 219-323.

УДК 371.134:7

Саранчук Н.Р.

методист відділу методики навчальних предметів
та розвитку педагогів ТОКІППО

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПРЕДМЕТІВ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ

Світ мистецтва неосяжний і різноманітний! Мистецькі шедеври, створені впродовж століть допомагають кожній людині пізнати саму себе, будувати своє майбутнє.

Креативність і вміння творити залишаються головними вимогами до сучасної людини, що живе у світі глобальних змін та інтеграційних процесів, надзвичайно стрімкого розвитку техніки та інформаційних ресурсів. Особливої актуальності набувають предмети художньо-естетичного циклу, завдяки яким навчально-виховний процес сучасного закладу освіти в Україні отримує суттєвий творчий поштовх для розвитку.

Процеси творчого мислення досліджували вчені-психологи Б.Ананьєв, Дж. Піаже, З. Фройд, Е. Торренс тощо. Індивід, який мислить творчо, завжди є головна рушійною силою соціальних та духовних трансформацій. Творча особистість значно краще адаптується до соціальних, побутових, виробничих умов, ефективно їх використовує, удосконалює, змінює.

Проблеми формування творчої особистості сучасного вчителя предметів художньо-естетичного циклу прослідковуються у науково-педагогічних дослідженнях останніх десятиліть вченими: Е.Белкіною, С.Желєзняк, Ж. Марчук, Л. Масол, В.Рагозіною, Т.Рублею тощо. Дослідники наголошують, що особливого значення у творчому процесі набуває творча уява, яку потрібно формувати в учнів у процесі навчально-виховної роботи.